List 44.

NOVICE

Tečaj XLIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 3. novembra 1886.

Obseg: Naznanilo in razglas. — Živinoreja na Kranjskem. (Konec.) — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske izkušnje. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarija 1887. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja, in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendijo imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uže dve leti za kovaške pomočnike delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1887. leta. Kdor preskušnjo dobro prestoji, more po postavi od 1873. leta patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasé vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala v to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

Grof Thurn-Valsassina,
prvosednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis.
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dné 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglasé pri podpisanem vodstvu do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dné 27. oktobra 1886.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Živinoreja na Kranjskem.

Spisal Fr. Povše.

(Dalje in konec.)

Srednjo številko 18% od cele dežele prekoračujejo v tem še okraji: Litija, Žužemberk, Tržič, Kranjska gora in Idrija. Žalil! da se je število govedi celó znižalo v okrajih Črnomelj in Postojna, in sicer za 2%, kar je jako obžalovati, ker itak uže v teh okrajih vlada velika beda, vsaj vzemimo le uradni dnevnik in videli bomo, koliko javnih dražeb, v tem listu objavljenih, pripada prav na te okraje!

K temu je v črnomaljskem okraju sicer poleg občne revščine pripomogla tudi živinska kužna bolezen, ki je mnogo govedi pobrala. Naj bi sl. vlada in kmetijska družba prav na ta okraj obrnili vso pozornost ter pripomogle, da se ondotna govedoreja zboljša. Res niso ondotni pašniki kaj posebno prida, pa vendar ima ta okraj dokaj pašnikov in travnikov (17.036 oralov pašnikov in 5973 oralov travnikov in 4430 oralov pašnikov z lesom ter 11.842 oralov senožeti z lesom) in nekaj se bo še dalo doseči, ako bodo ondotni kmetovalci podpirani s podukom in z dobro plemensko govedo. Saj sem ravnokar omenjal, da prav v tem okraju pripada 350 krav na enega plemenjaka. Za ta od dežele po visokem gorovju nekako odločeni kraj bi pač morda bilo pravično in tudi umestno, ako bi se zarad ondotne revščine izjemoma pošiljali plemenski junci brezplačno v okraj, kajti ondotni gospo-

darji so v ogromni večini malopremožni, da bi, če tudi po znižani ceni, kupovali plemenjakov; tudi imajo jako daleč do krajev, kjer se plemenjaki navadno prodajajo. V ta okraj je pa tudi v istini dosedaj le jako malo plemenske govedi prišlo, ki se od kmetijske družbe iz državnih subvencij kupuje in razdeluje po deželi.

Iz uradnih zapisnikov o razdelitvah plemenske govedi razvidno je, da od leta 1869., odkar je visoko kmetijsko ministerstvo pričelo deliti podpore za povzdigo govedoreje do l. 1885. je prišlo v okraje:

Radoljica 51 belanskih bikov, 54 belanskih telic, 3 muricodolski biki in 3 muricodolske telice.
Kranjska gora 24 belanskih bikov, 17 belanskih telic.
Tržič 6 belanskih bikov, 13 belanskih telic.
Kranj 30 belanskih bikov, 63 belanskih telic in 7 muricodolskih bikov.
Loka 22 belanskih bikov, 28 belanskih telic, 12 muricodolskih bikov in 21 muricodolskih telic.
Kamnik 4 belanski biki, 15 muricodolskih bikov in 11 muricodolskih telic.
Brd 17 muricodolskih bikov, 5 muricodolskih telic in 2 belanski telici.
Okolica Ljubljana 63 muricolskih bikov, 94 muricodolskih telic, 28 belanskih bikov in 20 belanskih telic.
Litija 6 muricodolskih bikov, 2 muricodolski telici, 1 belanski bik in 2 belanski telici.
Zatičina 13 muricodolskih bikov, 3 muricodolske telice, 1 belanski bik in 2 belanski telici.
Trebno 3 muricodolski biki in 8 muricodolskih telic.
Radeče 5 muricodolskih bikov, 1 muricodolska telica, 4 belanski biki in 1 belanska telica.
Krško 10 muricodolskih bikov in 14 muricodolskih telic
Kostanjevica 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice.
Rudolfovo 17 muricodolskih bikov in 10 muricodolskih telic.
Mokronog 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice.
Metlika 4 muricodolski biki, 1 muricodolska telica in 3 belanski biki.
Črnomelj 1 muricodolski bik.
Kočevje 9 muricodolskih bikov, 3 telice in 3 belanski biki.
Velike Lašče 3 muricodolski biki in 2 muricodolski telici.
Ribnica 7 muricodolskih bikov in 2 muricodolski telici.
Lož 8 muricodolskih bikov.
Logatec 22 muricodolskih bikov in 12 muricodolskih telic.
Vrhnika 16 muricodolskih bikov in 2 muricodolski telici.
Postojna 14 muricodolskih bikov, 22 muricodolskih telic in 2 belanska bika.
Vipava 9 muricodolskih bikov, 10 muricodolskih telic in 1 belanski bik.
Idrija 5 muricodolskih bikov, 3 muricodolske telice, 4 belanski biki in 3 belanske telice.
Bistrica 3 muricodolski biki in 2 muricodolski telici.
Senožeče 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice.

Skupno torej 268 bikov in 238 telic muricodolskega, in 184 „ „ 277 „ belanskega plemena.

Res je, da so okraji, ki so le malo plemenjakov dobili, sami krivi, vendar mora modro postopanje vedno jemati v poštev poleg revščine tudi maloskrbnost, indolenco ljudstva, katero se skuša prav z darili odpraviti!

Upajmo, da bo naša kmetijska družba se tudi na te zanemarjene okraje ozrla in poskusila tudi ondot živinorejce k boljšemu dovesti!

Povdarjal sem, da se vendar-le še nekaj zamore doseči v črnomaljskem okraju, ako je le dobra volja, pravi navod in vstrajnost, in dandanes, ko je edina še živinoreja, ki se še splačuje gospodarjem, treba na to neumorno delovati, da se ta zboljša posebno pa v takih okrajih, ki so tako slabo oskrbljeni z dobrimi cestami, ki so skoro dan hoda oddaljeni od železnic, tako, da je za nje le živina, ki more peš hoditi daljne poti, še kaj vredna. Domoljubi v črnomaljskem okraji pa naj ne obupajo, saj je celó tužna Čičarija za 23% napredovala v število goveje živine.

Pa tudi drugi okraji naj pomnožijo govedorejo ter odločijo v to en del njiv za pridelovanje dobre umetne krme (detelje, vsejanih trav, zelene koruze, krmenske pese itd.), ker pri današnjih razmerah more naš kmetovalec le še v živinoreji najti rešitev. Z radostjo pa moram tudi priznati, da se je govedoreja na Kranjskem v preteklem desetletji ne le po številu, ampak tudi po kakovosti in dobroti zboljšala. Denarna podpora, katero je kmetijsko ministerstvo po naši kmetijski družbi razdelilo po deželi, je gotovo obilno dobrega provzročila, in ko bi bile vse državne denarne podpore tako vspešno porabljene, gotovo bi postal tudi jaz iskren zagovornik takega postopanja. Da bi naši živinorejci le vstrajno in vedno po določeni poti napredovali in na to delovali, da bi posamesne pokrajine še to dosegle, da bi bila vsa goveda enakolična. Kako je to lepo pa tudi za kupčijo koristno, da se nahaja v širni pokrajini le goveda ene sorte. Tako na pr. ima cela belanska dolina le cikasto živino, ves gorenji Štajer le sivo muricodolsko goved, ves Pincgav le pincgavske cike itd. Uže sedaj prihajajo kupci iz Italije in Nemčije, posebno iz Bavarskega, po našo goved, in ko bi našli trge z lepo enakolično živino, zagotovljeni smemo biti, da bi še več jih prihajalo na naše trge. Sedaj se bliža taki enakoličnosti le Gorenjsko, krog Ljubljane je vse polno mešanice; poleg sivke, plavka, poleg te dima, poleg te črna itd. celó v enem hlevu se take razlike nahajajo. Posebno krog grajščine Fužinske se taka razlika nahaja. Silno je prav ta grajščina pripomogla, da se dokaj lepih goved v okolici nahaja. Naj bi naši gospodarji le na to še ozirali se, ko vodijo krave k oplemenenju, da izberó onega bika, od katerega imajo pričakovati njih nameram najprimernišega vspeha. Komur je mar za mleko, posebno za veliko mleka, naj zbira holandskega bika; kdor želi dobrega mleka, naj prosi za pincgavskega ali še bolje za dimastega Švicarja-Montafunerja ali Unterwaldenca; komur pa je mar izpodrejati za vprego sposobno čvrsto goved, ta naj izbira sivega muricodolskega plemenjaka. — Na omenjeni grajščini, koje gospodarstvo je pač v prelep izgled celi deželi, je nastavljeno tudi za poskušnjo dimasto „švicsko“ pleme, ki je jako mlečno in tudi silno krepkega života. Kolikor sploh govejih plemen poznam, in teh poznam mnogo, za nobeno nisem toliko prepričan, kot za dimasto švicarsko, ker to je goved silno mlečna (gostega mleka), izredno krepkega života in čvrstih nog. Goriška kmetijska družba je za „Kras“ vpeljala švicsko Unterwaldensko pleme in kmetovalci kraški so s tem plemenom jako zadovoljni, ko se poprej niso mogli navdušiti za nobeno vpeljano drugo pleme. Unterwaldenska švicka (ne švajcarsko, ker le en kanton se kliče švicki) pokrajina pa je tudi silno kamnita in gorata,

zato je tudi ondotna goved jako utrjena. Žal, da je nekoliko pretemno-dimaste barve, ko bi bila bolj siva, bi je pač boljše ne bilo za naše razmere.

Skrbimo toraj, da bomo zenačili našo goved, da jo tudi dobro oskrbujemo in krmimo in upati smemo, da pridobimo dobro ime v ptujini, ki bo pošiljala stalnih kupcev na naše živinske trge. Naši državni poslanci naj vedno skrbijo za to, da se našim avstrijskim živinorejcem zagotovi vspešnost reje ter da se jih veruje ptuje konkurence, ki je nas itak na žitnem trgu popolnoma vničila. Visoka vlada pa naj bode prepričana, da bodo naši živinorejci se še v obširniši množini poprijeli govedoreje, da bodo zamogli zadostovati trgu in konsumu po domačih mestih Dunaj itd., vsaj dokazuje uradna statistika, da se je na Kranjskem reja mlade živine v minulem desetletji za celih 48% pomnožila, tako tudi po drugih, posebno planinskih deželah. Jalov je tedaj ugovor velikih dunajskih mestjanov, da ni dovolj domače govede za trg mesarski, da mora prihajati pitana živina iz Rumunije, Ruskega itd. Pa saj nizka cena jasno oporeka tem ugovorom, menda dunajski židje hočejo imeti monopol, ubogi živinorejec pa naj se zadovoli z bornim dohodkom. —

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 5 Naznanite mi v prihodnjem listu kako sredstvo, da se mi dobro očisti letošnji jabolčni mošt. (Mat. Z. v Smokuču.)

Odgovor. Vzrok, da se Vaš jabolčnik ne očisti, zamore biti ali njegova premajhna moč, to je, primanjkanje onega dela v moštu, kateri vpijani ali pa ste prepozno mošt pretočili.

Ako ste mošt prepozno pretočili, zamorete ga sedaj popraviti, če ga v primernem času še dvakrat pretočite, če imate pa čas, pustite ga toliko časa pri miru, da se očisti.

Očistiti ga zamorete tudi z jajcovim beljakom, kako, to Vam pové vsak količkaj skušen gostilničar na Bledu. Čistenje z beljakom ali pa z ribjim klejem prenese pa le dovelj močan mošt, kar pa Vaš gotovo ni, kajti jabolčnik sam na sebi je vedno slaboten. Zato je priporočati z jabelki skupaj zmečkati tudi hruške, ali pa jabelčniku samemu pridjati špirita ali pa sladkorja. Ako sam špirit pridenemo, obdrži jabelčnik predolgo njegov okus, zato je dobro tudi ob enem dodati sladkorja.

Po mojem mnenji je Vaš jabolčnik preslab in jaz Vam svetujem to-le narediti: Dajte Vaš mošt v gorko shrambo, a varujte, da se Vam ne scika (in ne postane jesihovo kisel). Na vsak hektoliter jabolčnika dajte preko 1 kilogram dobro zmečkanih jabelk ali pa hrušek, še bolje pa, če imate kaj grozdja. Potem dodenite na vsak hektoliter mošta 1 liter špirita in 2 kilograma sladkorja (cukra). Špirit mora biti najbolji, ki ga dobite v prodajalnici. Sladkor dajte dobro zdrobiti, in potem ves mošt z vsem vred dobro premešati. Tak mošt bode začel kipeti (vreti), se ve da pa le, če je dovelj na toplem. Na vsak način bode ga treba dati sedaj v zakurjeno shrambo. Ko enkrat kipenje (kuhanje) poneha, treba ga je potočiti ter shraniti v hladno klet. Ako naredite z Vašim moštom tako, bode boljši kakor vsak hruševec in močen kakor vino. Toliko časa ga pa pustite ležati pretočenega, da zgubi okus po špiritu. Zboljšanje vsacega hektolitra stalo Vas bode preko 1 gold. 20 kr.

Vprašanje 6. V naši cerkvi nahajajo se na zidu zlasti v kotih neki prav neprijetni madeži od vlage, kateri se z navadnim belilom in barvilom nikakor popolnem odpraviti ne dajo. Je li kako zanesljivo sredstvo za njih odstranjenje (razen novega ometa) Vam znano? V tem slučaju prosim, da to v „Novicah“ priobčiti blagovolite, ker bi gotovo s tem ne le meni, ampak tudi še marsikomu drugemu vtregli. (A. D. na Črnem vrhu.)

Odgovor. Vlaga temelja gre skozi temeljni zid na kviško, raztopi soli, ki so v zidu, to je, v kamenju in malti, in tako nastanejo kisline, ki zopet naprej razkrojujejo zidovje. Pri tem razkrojenji narejene soli stopijo iz zidú ter se nabirajo zunaj njega. Najboljši varstvo proti tej nadlogi je pravo izbiranje kamenja, s katerim zidamo. Kamenje mora biti tako, v katerem ni nič tacih soli. Ako je pa enkrat zid narejen, ne pomaga druzega kakor izsušenje temelja. Dež ne škoduje nič, a mokra zemlja pod temeljem je škodljiva. Sušenje bi Vam tako-le priporočali: Temeljni zid je treba odkopati, ves poškodovan zid je obbíti, to je, namet odstraniti. Zid naj se potem dobro izsuši, kar se dá s tem pospešiti, da skoz njega nekaj lukenj naredimo. Ko je enkrat zid suh, očistite ga, zazidajte luknje z opeko ali z dobrim kamenjem ter ga omečljite s cementom. Na mesto zemlje (prsti) pa prisujte k temelju debelo, suho kamenje, skozi katero vlačnosti vedno izpuhteti zamore. Tudi, kar je temeljnega zidu v zemlji, je treba s cementom ometati.

Gospodarske izkušnje.

Kako rezati vrbinje za košarstvo.

Vrbinje ali bekino šibje režejo takrat najbolje, kedar je slednje uže dovolj ulesenelo in listje zgubilo, tedaj od srede oktobra naprej, vendar ne dalje kakor konec meseca aprila. Pozneje rezati ne kaže, ker je šibje uže preveč muževno. Deblo trpi in šibe niso več tako dobre, kakor poprej. Nekateri režejo šibje, kedar beke prvič v mezgo pridejo, ker se tedaj laže daje lupiti in precej, vendar šibje v tem slučaju menj ugaja košarjem. Meseca decembra in januarija režejo šibje, katerega ne mislijo lupiti.

Kjer ne jemljejo ozira na muževnost, kaže ob enem času vse porezati ali posekati: količe, šibe za vezitev, šibe za košarstvo in močneje kole. Tako je menj stroškov in koli so boljši, menj poškodovani, kakor če ob različnih časih vrbe obsekavamo. Na dalje laglje razvrstujemo in odbiramo količe, vezitevsko in košarsko šibje in večje kole po rezanji, kakor med njim na deblih. Za količe, s katerimi nameravamo narejati nove nasade, treba nabirati najlepših izrastkov. Sledijo naj dobre šibe za košarstvo in slabše za vezitev. Napačne so tiste šibe, ki so razraščene, na skorji poškodovane ali ob koncih suhe. Razrastki in suhi konci se odrežejo med odbiranjem. Reže naj se z ostrim nožem gladko, brez skalin, kratko in blizu na deblu. Zato se delavcem ne plačuje povprek za delo, ampak od dneva. Delavci morajo biti delu privajeni in vedno nadzorovani. Šibe se povežejo rahlo v snopiče in postavijo na solnce, da je snopič naslonjen na snopič. Proti mokroti jih je treba varovati in pred dežjem pod streho djati. V 14 dneh do 3 tednov so posušene in se potem založijo v zmerno suhih prostorih. Šibe za poznejše sušenje se trdno zložijo v skednih ali kolarnicah, da veter po njih ne vleče.

*

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Izkaz za trgovino z nürnberškim blagom naj bi se dopolnil z naslednjimi rečmi: izdelki od cinka, gumija in kavčuka, od kokosa, ilovice, koščanca, trstovine in slame, tkanine, očala, strune in igličarski izdelki.

Iz izkaza za trgovino s surovinami naj bi se izbrisalo: moka, usnje, lim, apno in cement, sprejelo pa naj bi se v izkaz: krompir, slama, seno. posušeno sadje.

Pri tem se mora povdarjati, da se ti izkazi ne morejo zmatrati popolnimi, da pa se vendar lahko rabijo kot podstava pri odločbah političnih oblastev, če nastanejo dvojbe o obsegu obrtnih pravic.

Odsek stavi torej predlog:

Zbornica naj izreče svoje mnenje v zmislu tega poročila.

Predlog se vsprejme.

IV. Gospod zbornični svetnik M. Pakič poroča o prošnji občine Gora za preložitev semnja od prvega ponedeljka do 5. avgusta na dan 5. avgusta vsakega leta. Občina Gora utemeljuje prošnjo s tem, da je ob istem času v Ribnici, na Travi in Vrbovci somenj, kar je na škodo krajem, kateri imajo ob enem somenj; na 5. dan avgusta pa ima Gora, kakor tudi bližnje vasi, domač praznik, kar je za vdeleževanje pri semnji ugodno. Z ozirom na to in ker nobena opravičena občina ni ugovarjala tej preložitvi semnja, stavi odsek predlog:

Slavna zbornica naj to prošnjo priporoča.

Predlog se vsprejme.

V. Gospod zbornični svetnik M. Pakič poroča o prošnji občine Studenec v krškem okraji za preložitev semnja z živino in blagom v Rovišah z dne 21. junija recte 20. na 19. dan junija. Občina Studenec utemeljuje prošnjo s tem, da so v Bučki in v Št. Jarneji semnji isti dan, kakor v Rovišah, kar je gotovo kvarno, ker bi ta semenj lahko ostal neobiskan. Ker opravičene občine ne ugovarjajo tej preložitvi semnja v Rovišah ter jo c. kr. okrajno glavarstvo priporoča in ker tu ne gre za pomnožitev semnjev, ni povoda zadrževati jo. Gledé na to odsek stavi predlog:

Slavna zbornica naj blagovoli prošnjo občine Studenec priporočiti c. kr. deželni vladi v ugodno rešitev.

Predlog se vsprejme.

VI. Gosp. zbornični tajnik poroča vsled ukaza vis. trgovinskega ministerstva z dné 14. aprila 1886., štev. 11.161 o obrtni pravici prodajalcev delikates.

Po tem ukazu je povodom nekega posebnega slučaja nastalo vprašanje o omejitvi obrtne pravice charcutierjev in prodajalcev delikates.

Pri tem slučaji je bistveno nastalo vprašanje, smejo li prodajalci delikates prodajati pivo in vino v zapečatenih steklenicah v obsegu njihovega obrta, ali pa je prodajanje omenjenih reči od prodajanja delikates bistveno različna vršba obrta ter je dovoljena le tedaj, če se posebno naznani. Ob enem se je omenilo, da je dvoumno, če je obrt charcutierjev in prodajalcev delikates eni in isti in če je torej obseg teh obrtnih pravic za oba enak.

Slavna zbornica se toraj vabi, da o tej zadevi izreče svoje mnenje; opomni pa se, če bi eventuelno nastalo daljne vprašanje, da ni dvojbe, da z ozirom na določila §§. 16., 17. in 18. zakona z dne 15. marca l. 1883., drž. zak. št. 39, kakor tudi z ozirom na obrtni red z leta 1859. charcutierji in prodajalci delikates nimajo pravice prodajati pijač, naj so kakoršne koli vrste, isto tako ne pijač sedečim ali stoječim gostom, izimši da so ti obrtniki dobili za to posebno dovoljenje.

Zbornica je v tej zadevi skrbno pozvedovala in te pozvedbe so pokazale, da v Kranjski ni obrta charcutierjev, torej se tudi ni možno izreči o tem, je-li obrt charcutierjev in prodajalcev delikates jedni in isti in je-li obseg teh dveh obrtnih pravic jedni in isti.

Gledé vprašanja imajo li prodajalci delikates pravico, prodajati pivo in vino v zapečatenih steklenicah, meni odsek, da se je do zdaj navadno in neovirano smatralo, da prodavanje piva in vina v zapečatenih steklenicah v obrtni obseg prodajalcev delikates spada; obdrži naj se torej dozdanja navada, kajti pivo in vino more se po isti pravici prištevati delikatesam, kakor marsikatere druge reči, katere prodajajo prodajalci delikates.

Odsek torej predlaga:

Slavna zbornica naj izvoli izreči svoje mnenje v smislu tega poročila.

Predlog se vsprejme.

VII. Gosp. zbornični svetnik Klein poroča o ustavitvi zadrug v političnem okraji krškem, kateri se deli v štiri sodne kraje: krški, kostanjeviški, mokronoški in radeški. V celem političnem okraji se 872 osob bavi z 1094 obrti, kateri so se po posamičnih sodnih okrajih porazdelili v zadruge tako-le:

1. V sodnem okraji krškem, kateri šteje 326 obrtov z 258 obrtovalci, ustanovile so se tri zadruge, in sicer:
   a) za gostilničarske obrte in za mesarje;
   b) za trgovce, kramarje, branjevce in druge male trgovce;
   c) za rokodelske, svobodne in dopuščane obrte, kateri nesó uže v zadrugah a) b).
2. V sodnem okraji kostanjeviškem z 210 obrtovalci in 254 obrti ustanovile so se tri zadruge, in sicer:
   a) za gostilničarske obrte in mesarje;
   b) za mlinarje in žagarje;
   c) za vse druge rokodelske, svobodne in dopuščane obrte, kateri niso v prvi in drugi zadrugi všteti.
3. V sodnem okraji radeškem s 162 obrtovalci in 204 obrti ustanovile so se naslednje tri zadruge:
   a) za gostilničarske obrte in mesarje;
   b) za trgovce vseh vrst;
   c) za vse druge rokodelske, svobodne in dopuščane obrte, kateri niso všteti v prvi in drugi zadrugi.

Odsek meni, da je ta razdelitev zadrug zeló primerna, zatorej stavi predlog:

Zbornica se zlaga s to sestavo zadrug ter jo priporoča.

Predlog se vsprejme.

VIII. Gosp. zbornični svetnik V. Petričič poroča o ustanovitvi zadrug v Motniku. Županstvo v Motniku se je namreč obrnilo do vis. c. kr. deželne vlade s prošnjo, naj bi dovolila, da bi motniški obrtniki ustanovili sami za-se eno zadrugo, kajti v Motniku je 32 obrtnikov. Če bi se tem pridružili še oni iz bližnjih vasi Špitaliča, Trojane in sv. Gotarda, bilo bi jih vkup 51, torej gotovo zadostno število. Sicer pa je tudi iz Motnika v Kamnik jako dolga pot in bi udeleževanje obrtnikov pri zadružnih zborih vzelo mnogo drazega časa.

Odsek ne more ravno trditi, da prošnja ni opravičena, a z ozirom na to, da so se zadruge ravnokar ustanovile in da bode po potrditvi pravil občni zbor sklican in takrat motniškim odbornikom prilika dana, svoje nasvete v zboru staviti, zatorej odsek meni, da ni umestno, uže zdaj nasvetovati spremembe okoliša ravnokar ustanovljenih zadrug ter torej predlaga:

Slavna zbornica naj v tem smislu izreče svoje mnenje.

Predlog se vsprejme.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

40.

Kozaki jašejo v boj.

(Dalje.)

Načelnik je prenehal, konji in ljudje so se krepili, junaki pa so se razgovarjali o Bruhovieckem in o belem konju. Okrepivši se zavili so okrog slanega jezera, in prijahali v „tri doline“. Solnce se je zopet sklonilo na zapad, in zlatilo z zlatimi žarki zemljo. Med zeleno travo rastejo zvončki, rožni in modri kot zafir, rumeni kot naranče, pa tičja grašica, divji mak in detelja. Trije potoki bistre vode delé dolino na tri dele, in božja vonjava puhtí na okrog. Sredi divjih in neobljudenih step so videti te tri doline kakor tri jasne zvezde na temnem nebesu, kakor trije viri v peščeni pustinji. Roj drobnih tic je priletel na večer, sivi orli in bistri sokoli pa so plavali od todi k Dnjepru.

Prišli so kozaki tudi na obdelano polje. Pa gledi, živina samopas tava po njivah in drugod, na prahi poganja ajda, po mejah pa ležé prevrnjene brane, vozovi, okrog njih odvezane vreče in izsuto seme. Lan, ki je bil posejan na Carkonstantinovo, preraščen je s plevelom, trava po senožetih uže polega, in nikdo je ne pokosí. Po vaséh je pusto in prazno, po dvoriščih ni videti nikogar, samo psi čuvajo ljudska domovanja, ljudje pa so bili odšli na „koliščino“, to je, na klanje.

„Gledite, junaci, ki držite z materjo Poljsko“, omeni načelnik kozakom, ko so obstali, „gledite, kaj je moči napraviti z ljudi v imenu sv. vere, v imenu slobode. Nikakovo pisanje ni bilo razposlano po vaséh, niti so klicali ljudi v hrumeče zbore, molčé je bilo prigotovljeno vse, in kedar je napočil ugodni čas, pa so šli Rusi iz vasi v vas, in šepetali na uho: Za vero vaših prednikov in za slobodo vašo vzdignimo se, in morimo vrage. Vsi so zapustili domove in gospodarstvo, kakor vidite. Prosto ljudstvo ne pomišlja dolgo, eno reče, in desetkrat udari.“

Kozaki povesijo glave, in se vtopé v mračne misli. Solnce zahaja za lesove. Stemnilo se je. Črno je na nebesu, zvezde ni ugledati, kakor da spé, in zemlja se je ogrnila s črnim zavojem. Nič ni videti, le sem in tje se posveti po kaka kresnica, ali pa se svetijo oči begajočega volka. Visoko v ozračju vršé oblaki, niže po zraku žvižga veter, po jezerih vpijejo divje race, gagajo gosi in kvakajo žabe. Po močvirjih prepelikajo prepelice, kljunači ropočejo, in razpodene jarebice crčé in se zbirajo v trope. Po jarkih tulijo volkovi, kedaj pa kedaj se zasliši gluho lajanje lesic, najbolj pa odmeva topot konjskih kopit, in se razlega petje ukrajinskih dumk. Kozaki junaci, vsi razvneti, drvé se kot da jih vihar nese.

Ali kmalu so se ohladili. Dež gré uže eno uro, kakor bi iz škafa lilo. Kedaj pa kedaj se zabliska, in posveti dolge in ozke vrste k višku štrlečih sulic, ruječe kolpake in razpete burke, ali pa malo poigrá z migljajočo svetlobo po divjih obrazih, in zgine. V daljavi se razlega grom, ali pa kar trešči, in z novega je se tiho, konji samo brodijo po lužah, da blato brizga od njimi. Kozaki krčijo ramena in skrivajo v kolarje, dež pa kot nalašč udarja povsodi skozi srajce. Konji tresejo z glavami, in otresajo mokroto z namočenih griv. Zaporožcem je prešlo veselje, kajti dež neprenehoma moči lica, in poceja se po brkah. Dumek ni slišati, junakom se ne poljubi peti, ker so uže do kože premočeni.

Kedar je začelo líti, zapovedal je načelnik, naj se ete spojé. On jaše naprej, nateza oči in sledi pot, in kakor mačka ponoči nikdar ne zgreša pota, prav tako ga tudi on ne zgreši. Pelje svoje ljudi k mogilam in se ravná po mejnikih, pa po stezah, vijočih se med lesom stepinega grmičja ali pa po polju, posejanem z žitom. Kozaku je dovelj, da en pot preletí stepo, pa si globoko vtisne nje obraz v svoj spomin. Zapomni si najmanjši šop stepnih bilk, zapomni najniži holm; kedar beží na konju po stepi, ondaj duša njegova vse sliši, vse vidi.

Načelnik je dobro poznal okolico, kajti več potov je uže bil jo preletel križem in poprek, goneč s svojimi junaci plaho gazelo po stepi, ali pa volkove po grmičju. Kozak ne ljubi seje za pečjo, kedar izide kurenj v ležišče na Sič, zadržuje se komaj dva dni, potem pa vrže jančarko (lahko puško) preko pleč, zajaše konja, zabrlizne psom, in hajdi na prosto plan; letí od futora do futora, in čedalje veča je četa, ki se zbira okrog njega. Nimaš ga kota, kamor ne bi došli njih konji, oni ne poznajo nasutih kopic in mejnikov, kakor dolga in široka je stepa, povsodi se podé po njej.

Na vzhodu je začelo svitati, in naposled se je razlila pepelnato-rujava in modra svitanica po nebesnem oboku, prepletena sem in tje z belimi in temnorumenimi progami. Ploha je prenehala, malo je še pršilo, oblaki so se dregali, kot da imajo boj, in prevračali se sem in tje. Na polju je vse poleglo, grmovje žalostno visí v tla. Trope vran leté po zraku, plavajo sem in tje, spajajo se v črn oblak, in milo krokajo. Malo naprej poletava jastreb od futora do futora, in okrog njega vpijejo srake, po mogilah pa sede sivi orli, ki kedaj pa kedaj začnó divje kričati.

Čete se poredoma pomikajo; konj stopa za konjem, da bi menil, da so glave zadnjih priraščene repovom sprednjih. Jašejo ob robu jarka, kjer se vrsté futori za futori, obdani z jelševino. Na desno se širi les, kjer stojé prastari, ob polunočni strani z mahom obraščeni dobovi; njih vrhovi kipé v oblake ter prestregajo burjo in vihar. Ko bi oni imeli jezike, mogli bi povedati, kaki dogodki so se vršili v vekih, ki so jih oni preživeli, kaki ljudje so ondaj živeli na zemlji. Koliko cvetja bi si nabrala domišljija iz njihovih povesti, da bi okrasila poezijo ž njimi!

Minul je les, in z novega so prišli na neorano stepo, pokrito s kepami in z nizkim grmičjem; na niži strani so stale luže, obraščene z zelenim lapuhom in tatarskim zelenjem. Tu sta se križala dva pota in na razpotju je stalo razpelo križanega Krista, iz lesa izrezano in zeleno pobarvano; nad njim se je svetil steklen petelin, obrnjen k vzhodu, z napetim grebenom in režečim kljunom, kakor da bi hotel prepevati slova vere oni zibeli kristijanstva in vrniti jo tjekaj nazaj, od koder je bila prinesla resnico celemu svetu. Vsak kozak, ki je šel mimo križa, snel je čapko, trikrat se prekrižal, ter pozdravljal odrešitelja sveta, sina Božjega.

Bili so uže daleč od križa, ko so krenili z „neznane ceste“ in spustili se na desno po stepi; ravnali so se po dolinah in po bodečem osatu. Zaporožci so začeli prepevati z izbranimi glasovi, prepevati dumko, ki je slikala odhod z Siča zaporožkega, bojni krik, brenčanje sulic, žvenket orožja, glasen hurá há, zmešnjavo med neprijatelji, moritev, opustošenje, zagrebanje kosti palih junakov, in tugovanje po rodni zemlji. Petje s početka žalostno ali milo, da bi se skoro topilo srce notranjega razkošja, zlilo se je pozneje v hripav odziv kovaških kladev na nakovalu, v divje krehanje lomečega se drevja ob nevihti, in naposled se je razlegalo po stepi, kakor da krokarji krokajo, in volkovi gluho tulijo.

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Carinska in trgovinska pogodba med Avstrijsko in Ogersko sprejeta je tudi v našem državnem zboru nespremenjena. Štiri dni trajala je v zbornici poslancev razprava o carinski in trgovinski pogodbi z Ogersko, v torek pričeta razprava končala se je minuli petek ob pol 4. uri popoludne s tem, da se je vladin predlog sprejel nespremenjen tudi v tretjem branji.

Akoravno je ta izmed vseh kosov pogodbe prime roma najmanj spodtakljiv, ker brez dognane carinske tarife nima prave vsebine, in ker se tedaj v nji ne križa mnogo nasprotnih si teženj, vendar je po vladi hrepeneča manjšina skušala v dveh slučajih vladi in večini podstaviti nogo in sklep pogodbe zavleči s samo na sebi ne posebno pomenljivimi predlogi.

Prva huda borba vršila se je v četrtek pri členu XI., pri katerem je Derschatta predlagal premembo, zadevajočo nov dostavek k temu členu.

Pa za njegov predlog se ni oglasilo dosti pristašev, ker se je nov dogovor obeh vlad skoraj povsod smatral za napredek, ki ima posebno koristiti posebno kmetijskim industrijam. Zato pa se manjšina poprijela druge limanice, na katero je lovila ali malo skušene ali pa strahopetne zastopnike, kot vado nastavila je manjšina na svojo limanico „živinsko sol“, o kateri zastopniki živinorejcev in kmetovalcev leto za letom primeroma največ tožijo. — Obče znano je, da je vlada razpisala darilo 1000 cekinov za onega, ki iznajde dobro vspešno sredstvo za izdelovanje živinske soli, pa do sedaj po preteku več let, si še nihče ni zaslužil darila, akoravno se jih je oglasilo mnogo. — Ako se tako sredstvo iznajde, gotovo se takoj vpelje ceneja živinska sol, pa tudi sicer je vlada zagotovila, da se razgovarja z Ogersko, kako kmalu vpeljati cenejo sol za živino, ne da bi se pokvarjala.

Pri takih okoliščinah je bistveno malo pomenljivo, ali se v pogodbo še izrekoma, kaj dostavi ali nič, ker je gotovo, da ima naša vlada, še bolj pa ogerska, dobro voljo, vpeljati živinsko sol za živino, ako jo le v resnici živina dobi. Nasproti pa še tako stroga zaveza, živinsko sol vpeljati, ostane na papirji, ako se prava pot, vpeljati jo, ne najde. In vendar bi tudi nebistvena premenba pogodbe povzročila tudi gledé tega predloga novo pogajanje med vladama, — čas bi le tekel, pogodba bi se odpovedala in po pravici bi se potem očitalo naši večini in vladi, da celó prvega koraka k pogodbi ni mogla storiti in dognati, ko je nasprotno na Ogerskem večina predmetov uže rešenih.

Predlog, ki se je nekako vtihotapil v tej obliki, bil je konečno samo s tremi glasovi večine zavržen. Levičarji so sami strmeli nad tolikim številom glasov. Če pa bi se bilo posrečilo jim, tudi le v tem slučaju premagati večino, potem še le bi bili pokazali pravo svoje lice in krika: da je večina in njen železen obod razdejan, da ni zmožna za vladanje nasproti pa o složnosti opozicije ne bilo bi konca ne kraja.

Stvarno boljši utemeljen bil je drugi predlog manjšine, katerega je zastopal bivši minister Chlumecki in se je glasil: „Čas, s katerim ta zakon zadobi veljavo, odločil se bo v posebno postavo.“

Ta nasvet nameraval je poglavitno, zbornici prihraniti pravico, razpravljati še enkrat vse uže prej posamezno sprejete predmete pogodbe z Ogersko. — Opozicija bi potem še enkrat imela priliko, poskušati vsakojaka sredstva spodbiti pogodbo, nasproti se pa po pravici zagovarja načelo, da morajo vsi deli pogodbe na enkrat in v soglasji zadobiti veljavo. Tudi je res, da so prejšnjih let pogodbe imele tako določilo, kakoršno je predlagala manjšina.

Ugovor ministra Dunajevskega, s katerim se je izrekel proti predlogu manjšine, opiral se je gotovo bolj na taktične kot stvarne pomislike. Priznal je namreč notranjo zvezo treh glavnih predmetov pogodbe (carinsko in gledé doneskov k skupnim stroškom: kvot) tako, da se morejo vpeljati le vse tri ob enem, ne pa tudi gledé carinske tarife in sladkorskega davka, kar se zadostno opravičuje z očividnimi zaprekami, ki se kažejo pri zadnjih dveh predmetih, stvarno pa s tem, da se zadnja dva dela skupne pogodbe moreta spreminjati tudi med časom pogodbe same.

Poglaviten taktičen namen vladin pa je bil v tem, da se poleg drugih težav ne vsili še nova s tem, da bi se posamezne točke pogodbe ne morale v obeh zbornicah obravnavati dvakrat. Sklicaje se na nespremenjen sprejem te pogodbe v ogerskem državnem zboru trdil je minister po pravici, da bi tako omejenje naše vlade moral smatrati kot nezaupnico. — Tako se je konečno tudi glasovalo o tem predlogu manjšine, kot zaupnici za vlado, ter se je pri glasovanji pri imenih zavrgel z 176 glasovi proti 142. Tudi pri tej priliki glasovali so Coroninovci in Lienbacher proti vladi.

Prepomenljiv in značljiv za sedanje razmere bil je pri tej priliki govor dunajskega demokrata dr. Luegerja, ki kaže, kako velik del Dunajčanov sodi o razmerah nasproti Madjarom in nasproti Slovanom.

Dr. Lueger popisaval je najprej, kako in v kteri namen na Ogerskem redno zoper celokupnost države in vojne snujejo demonstracije in skandale.

Kedar taka dogodba nastopi, nastane gibanje po vsi Ogerski. Kriči manjšina, kriči večina in tudi veliki državnik Tisza kriči začetkom. Dijaki priredijo poulične nerednosti in na vsakem nepristranskem opazovalcu se to vidi, kakor bi bila vsa Ogerska norišnica in vse nori. Kedar je razburjenost največa, pripeljejo se poluradni gasilci in med tem nastane govorica, da namera veliki državnik Tisza odstopiti. — Večina ogerskega državnega zbora, katera prav dobro vé, da bi je ne bilo brez onega denarja, katerega imajo za velikim državnikom Tiszom stoječi kapitalisti — se pomiri, in kedar čas pride, prikaže se zopet veliki državnik Tisza sam in zarohni nad vedno še kričečo manjino. Potem splošno občudovanje poguma in junaštva tega državnika. Vse na videz madjarsko časništvo in vse na videz nemško časništvo avstrijsko polno občudovanja kliče: Slava Tiszu, velikemu državniku!

Za veseloigro pa sledi ž loigra: Tako pridni ljudje, ki s toliko hrabrostjo želje madjarskega naroda podpirajo, se morajo odškodovati. In glej, seže se prav po domače v žep cislajtanski in se s tem izplača darilo za pridne Ogre. Temu mora biti enkrat konec, in to je še le mogoče, ako se gospodarske razmere enkrat dokonečno vredé, in v ta namen je treba, da se dva visoko izobražena naroda, nemški in slovanski, pred Madjari, ki jih ne presegata ne po številu, ne po izobraženosti, obdržita v vedni odvisnosti.“

Te izjave so sicer izzivale nevoljo predsednikovega namestnika R. g. Clama in pa velikonemškega Weitloffa, toda vtis govora bil je pomenljiv in zna v prihodnje postati bolj in bolj pomenljiv.

Naši dopisi.

Hrušica pri Ljubljani 23. okt. (*Prvi pričetek šolskega leta in blagoslovljenje nove šole.*) Po dokončanem izdelanju šolskega poslopja se je dne 5. t. m. šola začela; a blagoslovljenje omenjenega poslopja se je zarad nekaterih vzrokov še le 21. t. m. vršilo, katerega so se razun c. kr. okrajnega komisarja g. Jabornega tudi g. kaplan Zagorjan, gg. sosedna učitelja od D. M. v Polji, g. župan Korbar, udje krajnega šolskega sveta in nekateri stariši od šolskih otrok vdeležili. Prijazna, precej prostorna šolska soba je bila ozaljšana med okni z raznimi cvetlicami, stene in štiri podobe pa z desetimi venci obdane. Na sprednji steni je bil naslov z velikimi črkami: „Slava!“ Okoli trojih vrat so bili tudi venci pritrjeni. Na cesti in pred šolo je stalo šest precej velicih majev, med katerimi so bili v narodnih barvah sledeči napisi: „Bodite pozdravljeni! Dobro došli! Dolgo želeli, danes doživeli. Bog daj blagoslov tej hiši“. Povišalo je tudi to slavnost več cesarskih in narodnih zastav. Reči se zamore, da je bilo vse prav krasno napravljeno, kar je pričalo, da imajo tukajšnji prebivalci res veselje in nagnjenost do šole. — Ob 8. uri po prihodu šolske mladine in c. kr. okrajnega komisarja g. Jabornega prične se cerkveno opravilo s poklicem sv. duha, potem bila je sv. maša, pri kateri se je še precej vbrano pelo, po sv. maši pa zahvalna pesem za srečno izvršenje nove šole. Po dokončanem cerkvenem opravilu poda se zopet šolska mladina nazaj v šolo ter pričakuje blagoslovljenje novega šolskega poslopja. Kmalu potem pridejo visokoč. gosp. župnik M. Hočevar z gosp. komisarjem v šolsko sobo in blagoslové šolske prostore. Po dovršenem blagoslovljenji spregovoré gospod župnik o veliki koristi in potrebi šole, zlasti v sedanjem napednem času za vse stanove na časno in večno srečo. Na dalje imajo precej dolg podučljiv in ginljiv govor do starišev, udov krajnega šolskega sveta do dotičnega učitelja in šolske mladine; priporočajo vsem skupaj, da naj vsak svoje dolžnosti voljno in vestno spolnuje; stariše posebno opomnijo, da naj le redno svoje otroke v šolo pošiljajo in tudi doma za poduk in za krščansko izrejo skrbijo ter izražajo upanje, da bode potem ta nova šola dobre kristijane, zveste in udane podložnike in dobre skrbne gospodarje in gospodinje dajala, na kar Bog pomozi. Tako bodo ti veliki stroški nove šole po otrocih dobre obresti donašali.

Potem prosijo c. kr. okrajnega komisarja, bolehnemu, visokospoštovanemu, za šolo zeló vnetemu gosp. c. kr. okrajnemu glavarju Mahkotu za velike zasluge pri šoli in za podarjeni dve cesarski podobi najponižnišo zahvalo izreči. Poslednjič se še zahvalijo gosp. županu Korbarju in udom krajnega šolskega sveta, posebno pa Franu Babniku za skrb in trud pri zidanju nove šole ter se tudi za naprej priporoče, v prihodnje pri šoli za vse potrebno skrbeti. Za tem govorom podá učenka Marija Babnik krasni šopek g. komisarju z besedami: Visokospoštovani gospod okrajnega glavarja namestnik!

Jaz najponižniši udana v imenu šolske mladine Vam ta šopek podelim in se v imenu učencev in učenk prisrčno zahvaljujem, da ste nas danes s svojo blagovoljno pričujočnostjo počastili. Na vse to še tukajšnji učitelj Kl. do navzočih gospodov, starišev in do šolske mladine o potrebi in koristi šole v tem kraju povdarja in težave prejšnjemu obiskovanju šole zarad oddaljenosti omenja, ter z veseljem opomni, da se je hvala Bogu to zdaj na boljše obrnilo, kar se danes v sredini tega šolskega kraja v lepi novi šolski sobi snidemo. Na dalje omeni, da, ko so začeli šolo zidati, so morali najprej temelj postaviti in potem do konca naprej zidati; a tudi on nima pri poduku tukaj kaj popravljati in nadaljevati, ampak tudi temelj na podlagi uka postaviti, ledino na šolskem polju orati in prav iz novega pri podučevanji pričeti, in polagoma naprej mu izročeno šolsko mladino izgojevati. K temu težavnemu opravilu se pa on ponižno za izdatno podporo pri sl. c. kr. okrajnem šolskem svetu, pri krajnem šolskem svetu in pri starših šolskih otrok za polajšanje priporoča. Da bi posebno redno otroke v šolo pošiljali in jih zmiraj z vsem potrebnim preskrbovali.

Slednjič se spominja on tudi našega presvitlega cesarja kot vrhovnega pokrovitelja in največjega dobrotnika in podpornika šol, kateremu se zakliče trikratna „slava“, na kar šolska mladina cesarsko pesem zapoje. Na to visokoč. gosp. župnik vse gospode goste in ude krajnega šolskega sveta za malo okrepčanje k g. Korbarju povabijo in vse s prijaznimi in primernimi napitnicami počastijo. Presrčna hvala jim toraj za ves sedanji trud in posebno nagnjenost do šole. Fr. Kl.

Iz Ljubljane. — **Vernih duš dan** bil je letos v dvojnem pomenu žalosten dan za narod slovenski. Na ljubljanskem pokopališči, kjer počivajo slavni naši voditelji: Vodnik, Čop, Wolf, Bleiweis, Costa in dolga vrsta druzih odločnih rodoljubov vladala je izredna tihota, niso se kinčali grobi, niso gorele luči in ni se čulo sicer navadnega petja in tudi niso smeli obiskavati prebivalci grobov svojih v hladni zemlji počivajočih dragih ljubljencev. Oblastva prepovedala so obiskovanje pokopališča zavolj preteče kolere. — Pa tudi sploh ima slovenski narod obilno povoda žalostnim srcem spominjati se žrtev, katere je neizprosljiva smrt tirjala minulo leto. Pobrala nam je dva odlična narodna zastopnika Bož. Raiča in Adolfa Obrezo, oba odtrgana iz naše srede v dobi njihovega krepkozavednega delovanja. Omenjati nam je dalje neumornega delavca na slovstvenem polji župnika Vekoslava Gorenjca in starega stebra naroda, dekana leskovškega g. Edvarda Polaka in drugih.

Teh in vseh druzih odličnih svojih pokojnikov spominjal se je hvaležni narod naš vernih duš dan s prošnjo do Vsegamogočnega, da bi duh pokojnikov nikdar ne izginil iz njegovega spomina.

— **Konsorcij kamniške železnice** doposlal je slovenskim poslancem spomenico s prošnjo, da pripomorejo odstraniti še ostale zapreke, da se prične z zgradbo te železnice takoj v prihodnjem letu.

— **Umrl** je v Gradcu g. Anton Zupanc, okrajni komisar zadnič na Krškem po dolgi in mučni vratni bolezni še le 44 let star zapustivši vdovo brez otrok. Pokojni slnžboval je nekaj časa tudi v Bosni.

— **Kolera na Kranjskem** ponehava polagoma. Pri prisiljencih ljubljanskih, ki so se oglasili bolni, pokazalo se je, da so bili večinoma simulanti, ki so se s pretvezo bolezni hoteli oprostiti dela.

— **Pedagogiško društvo v Št. Jerneji na Dolenjskem** zborovalo bode 4. novembra t. l. ob 10. uri dopoludne v ondotni šoli. Na dnevnem redu je poleg druzega tudi: Uplivanje učitelja na kmetijsko gospodarstvo sploh in s posebnim obzirom na sadjerejo. Ker utegne ta razprava tudi za kmetijske kroge biti zanimiva, nadejati se je obilnega obiska.

— **Kmetijsko potovalno predavanje v Sentvidu nad Ljubljano** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. G. Pirc v nedeljo 7. t. m. popoludne po službi božji v šolskem poslopji.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Minulo soboto odpotovala je tudi cesarica na Ogersko, kamor se je cesar uže začetkom

tedna, koj potem podal, ko je bilo gotovo, da se zborovanje delegacij ne bode premestilo na Dunaj. — Obravnave državnega zbora v zbornici poslancev na drobno popisuje naš današnji popis iz državnega zbora, dostaviti nam je le še nekaj o dogodbah v gosposki zbornici. — Državni starašinci zborovali so v tem tednu dvakrat, v četrtek in soboto, in izrekoma dogodbe, katere nam je zabeležil stenografični zapisnik o četrtkovi seji, so jako pomenljive. V delegacijo volila je gosposka zbornica sledeče gospode: Apfalterer, Bezecny, Buquoy, Chotek, Czartoryski, Falkenhayn, Czedik, Dumba, Fürstenberg, Hauswirth, Huyn, Karl, Latour, Miklosich, Reinelt, Rodich, Thun-Hohenstein, Trauttmannsdorf-Weinsberg, Windisch-Grätz Alf., Zedwitz.

Politično pomenljiv ali vsaj pripraven za večji političen vriš je predlog Schmerlingov, ki na kratko meri na to, naj se ustanovi komisija 9 udov, katera naj preiskuje pravno veljavnost in pa politične nasledke naredbe pravosodnega ministerstva do višje sodnije v Pragi.

Ta predlog obrnjen zoper pravosodnega ministra in zoper vso sedanjo vlado imel je razun Schmerlingovega še 24 podpisov, med temi bivša ministra Unger in Rechberg, dalje Apfaltern, Dumba in imena druzih znanih pristašev nemško-centralistične stranke v gosposki zbornici.

Pomen tega predloga znači se posebno po imenu Schmerlingovem. — Da je staremu nemškemu centralistu vsak korak, katerega narodna enakopravnost stori v državnih uradih, pravcata gnjusoba, je po vsem naravno, in s tega stališča je po vsem naravno, da nemški centralist Schmerling stori ta korak, pa levičarski Nemci sodijo vse drugače oni pravijo: Pomen tega predloga mora se soditi po tem, da je predlagatelj prvi sodnik države, ker on je predstojnik najviše sodnije, in kolika krivica se mora uže goditi postavi in nemščini, ako se celó najvišemu sodniku države potrebno zdi, s takim predlogom vlado tako rekoč staviti na zatožno klop.

In kaj je konečno jedro vsega vprašanja? Jeli dopuščeno, da se vse one tožbe, ki so se v češčini pisale in obravnavale po vseh spodnjih instancah do višje sodnije, razpravljajo in reševajo tudi pri tej sodniji v češčini? Držé se pravice vladinske, kakor se je tega držala vsaka dosedanja vlada, določevati v mejah postav notranji službeni jezik, izrekla je sedanja vlada, da naj se vse česke pravde obravnavajo in rešujejo pri praški viši sodniji tudi v češčini, ker je mnogo več kot polovica vseh tožeb pri tej sodniji českih in ker sodnijski svetovalci više te sodnije skoraj vsi pišejo in govoré češčino.

Prav tako je zaukazal leta 1868 Herbst gledé poljskih tožeb pri galiških viših sodnijah in prav tako kakor sedanja vlada utemeljeval je Herbst svojo naredbo v tem, da je prevajanje v nemščino in rešitev nazaj v poljščino velika potrata časa in denarja. — Pa, kar je bilo prav in postavno za Herbsta in za Poljsko, ravno tisto je krivica in protipostavnost za Pražaka in za Čehe. — Upamo, da bo vlada in večina gosposke zbornice Schmerlingu posvetila, kakor zasluži. — Prav zanesljivo pa se govori, da je Chlumecky udihnil Schmerlingu ta predlog in ga tako zapregel v voz velikonemškega razposajanja. — V soboto bilo je državno zborovanje uradno pretrgano.

Budim-Pešt. — V soboto večer pripeljala se je cesarica v Gödellö; cesar je ravno ta dan dajal avdijence v kraljevem gradu budimskem. — Predsednik dr. Smolka vabi avstrijsko delegacijo vsled pisanja ministerskega predsednika grofa Taaffe-a za 4. dan novembra ob 1. uri popoludne k prvi seji v veliko dvorano gostilne „Grand Hôtel Hungaria“ v Pešti.

V soboto predložil je ogerski finančni minister državnemu zboru proračun za leto 1887. Potem znašajo:

A. redni stroški	325,945.491 gold.
(8·6 milijonov več kot lani)	
B. I. prehodni stroški	2,395.953 „
B. II. Investicija (zgradbe) . . .	17,907.680 „
(2·59 milijonov manj kot lani)	
C. Izredni skupni stroški	4,150.917 „

Dohodki znašajo:

a) redni	321,743.950 gold.
b) prehodni	6,612.145 „
Primanjkljej pa	22,043.926 gold.

Primanjkljej je tedaj višji za 7,990.168 gld. memo vlanskega.

Poluradni ogerski listi, kakor „Pester Lloyd“ in „Nemzet“, mogočno dvigajo nos in psujejo češke in poljske poslance, ker eni hočejo pogodbo predrugačiti gledé sladkorskega, drugi gledé petrolejskega davka. Očividno je, da so Madjari in levičarji naši dogovorjeni, da ti podpirajo zahteve madjarske, zato pa jim Madjari zopet pripomorejo k vladarstvu. — Taki zvezi nasproti pa je naravno, da se tudi v poštenih nemških krogih bolj in bolj širi ona sodba o madjarskem gospodarstvu, kakoršno je dunajski demokratični poslanec Lueger brez ovinkov izrekel v zadnji seji letošnjega zasedanja državnega zbora, z neusmiljenim razkritjem politikovanja „velikega“ državnika Tisze.

Bolgarska. — Nasprotje med Rusko in Bolgarsko raste od dne do dne bolj vsled brezozirnega in za prosto državo porazljivega ravnanja Ruske. Ta poslala je v Varno dva vojna broda z nekoliko vojaki, in ko je vlada bolgarska na to odgovorila z obsednim stanjem, proglašenim za Sofijo in Varno, kjer so središča Zankovistov, sicer pa izrekla, da jo ta dva broda ne strašita, pisal je Kaulbars bolgarski vladi dvojno pisanje, v katerih enemu izreka, da imata vojna brodova namen, podpirati zahteve ruske, v drugem pisanji pa naravnost zahteva, naj se proglašeno obsedno stanje takoj prekliče.

Bolgarska vlada je na te nove Kaulbarjade odgovorila, da preiskave kažejo, da vse nerede povzročujejo povsod le Zankovisti, in da je ravno raščeča predrznost Zankovistov potrebno storila razglašenje obsednega stanja. — Med tem pa se je vkljub ugovorov Ruske bolgarsko veliko „sobranje“ sošlo v stari bolgarski prestolnici Trnovem minulo nedeljo in vladarstvo jo je slovesno odtvorilo po predsedniku vladarstva Stambulovem.

Žitna cena

v Ljubljani 27. oktobra 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 66 kr. — banaške 7 gold. 58 kr. — turšice 4 gold. 71 kr. — soršice 6 gold. 60 kr. — rži 4 gold. 87 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 4 gold. 71 kr. — ajde 3 gold. 90 kr. — ovsa 2 gold. 76 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.